



**Орталық
аудандық
кітапхана
Әдістемелік-
библиографиялық
бөлімі**

Мұғалімдердің мұғалімі...

(ақпараттық дайджест)

Боровское а. 2019 ж.

Құрастырушылардан

Ақпараттық дайджест «Рухани жаңғыру» бағдарламасын және «Қазақтану» ғылыми-ағартушылық жобасын жүзеге асыру аясында дайындалды. Бұл оқу құралының мақсаты-негізгі рухани құндылықтарды көрсету және еңбегі мен жауынгерлік ерлігімен өз өлкесін даңқтаған белгілі тұлғалардың еңбегі болып табылады.

2019 жылы Қазақ ССР еңбек сіңірген мұғалімі, Меңдіқара ауданының тумасы К. Б. Байназаровтың (1914-1979) туғанына 105 жыл толады.

Сіздердің назарларыңызға ұсынылып отырған құрал К. Байназаровтың өмірбаянынан, педагогикалық қызметінің кезеңдері мен фотосуреттерінен тұрады. Фотосуреттер мұғалімнің әр жылдардағы өмірі мен шығармашылығын, отбасы, студенттер мен педагогикалық училищедегі әріптестерінің суреттерін қамтиды. Рудный әлеуметтік-гуманитарлық колледжінің мұражайында сақталған жеке заттардың сканерленген фотоқұжаттары құнды болып табылады.

Ақпараттық дайджестке Комсомольская көшесін К. Байназаров көшесіне қайта атау туралы ресми мәліметтер, Меңдіқара педагогикалық училищесінің түлектерімен сұхбат, олардың көбісі де «Қазақ ССР Ағарту ісінің үздігі» атағына лайық, К. Байназаровтың жолын қуған қызы Г.К. Байназаровамен сұхбат, А. Шотаев атындағы Боровской мектеп-гимназия оқушыларының мұғалімге арнаған өлеңдері енгізілген.

Ақпараттық дайджест «Меңдіқара ОКЖ» ММ орталық аудандық кітапханасының қоры негізінде, А. Шотаев атындағы Боровской орта мектебі оқушысы Анна Боровинская мен жетекшісі Ш.Б. Оразбекованың ғылыми-зерттеу жұмысы негізінде құрылды.

Ақпараттық көрсеткіш оқырмандардың кең ауқымына арналған және «Меңдіқара ОКЖ» ММ сайтында орналастырылған, бұл ақпарат әлеуметтік желілерді пайдаланушылар үшін барынша қолжетімді етеді.

Материалдарды іріктеу 2019 жылдың наурыз айында аяқталды.

«Меңдіқара ауданының білім бөлімі» ММ

А. Шотаев атындағы Боровской орта мектебі

«Мұғалімдердің мұғалімі»

Бөлім: Қазақстанның тарихи ескерткіштері және болашақ туристік бағыттары .

Бағыты: өлкетану

А.Шотаев атындағы Боровской орта мектебінің

10 «Б» сынып оқушысы Анна Боровинская

Басшы: А.Шотаев атындағы Боровской орта мектебінің тарих пәнінің оқытушысы Ш.Б. Оразбекова

Боровское а. 2012 оқу жылы

Мазмұны:

I. Кіріспе

II. Зерттеу бөлімі

1. «Қайнар көздің бастауы...»

2. «Түлектердің естеліктерінен ...»

III. Қорытынды

IV. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

V. Қосымша

Кіріспе

Біздің Меңдіқара жері Спандияр Көбеев, Ахметқазы Шотаев, Кәмшат Дөненбаева, Мұхамеджан Қарабаев, Мырзалы Оңайбаев сияқты көрнекті қайраткерлердің бірнеше ұрпағын өсірді.

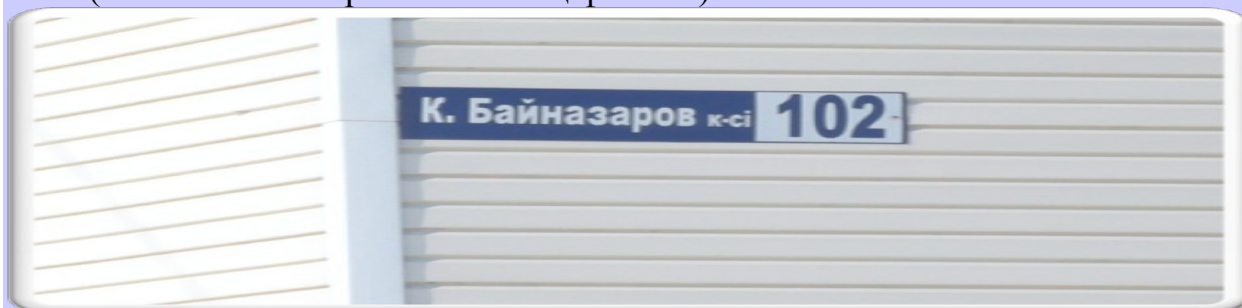
Олардың әрқайсысы өз ісінің нағыз шебері. Өзінің барлық саналы өмірін сүйікті жұмысына арнаған адамдар. Бұл түрлі кәсіптегі адамдар: мұғалімдер, механизаторлар, дәрігерлер, журналистер, бірақ олардың барлығын өз ісіне деген шексіз махаббат пен терең адалдық біріктіреді. Олардың әрқайсысы көптеген кәсіп таңдауда ойланбады «кім болу керек?». Олар өз Отанына қызмет ететінін білді. Өзінің барлық махаббатын өздері тұратын адамдар мен жерге берді. Олардың барлығы өз Отанының игілігі үшін, біздің Қазақстанның гүлденуіне еңбек етіп, еңбек етуде.

Олар біздің ауданымыз бен республикамыздың гүлденуі үшін көп нәрсе жасаған соғыс батырлары, тыл еңбеккерлері, алғашқы тың игерушілері. Біздің даңқты жерлестеріміз туралы қызықты әңгімелер айтып беруге болады. Олар туралы көп жазды, айтты және теледидар арқылы көрсетті. Олардың даңқты есімдерімен - біздің ауылымыздың көшелері аталып жүр. Бірақ, мен бір ұлы адам туралы сіздерге айтқым келеді – ол Кәләм Байназарұлы Байназаров. Біз ол туралы, 2003 жылдың тамыз айында саябақта салтанатты түрде Кәләм Байназаров көшесінің ашылуында білдік. Бұрын көше «Комсомольская» деп аталды.

«Өлкетану» НОУ-да айналыса отырып, мен осы адам туралы көбірек білуді шештім.

Өзім үшін міндетті түрде өмірбаяндық очерк жасап, түлектермен кездесемін деп шештім. Әрбір мұғалім өзінің құрметіне көше атауын бере отырып, 33 жылдан кейін еске алып және оның есімін мәңгі қалдыратыны жайлы ойлауы мүмкін емес еді.

(Кәләм Байназаров көшесінің фотосы).



Біздің өзіміз ол туралы бұрыннан білген жоқпыз. 5-11 сынып оқушылары мен біздің ауыл тұрғындары арасында өткізілген әлеуметтанулық зерттеу бізді жайландырмады.

Сонда біз орталық аудандық кітапханаға баруды шештік. Оқу залында «Өлкетану беттері» сөресі қойылған. Сөрелерде біздің атақты жерлестеріміз: А. Шотаев, М. Қарабаев, М. Оңайбаев, К. Дөненбаева және басқа да жергілікті ақындар, суретшілер туралы материалдарды көрдік. Бірақ, өкінішке орай, біз мүдделі адам туралы материал болмады. Сонда біз жергілікті газеттің басылымдарынан сұрадық. Газет материалымен жұмыс істей отырып, біз онда Кәләм Байназаров туралы бірнеше жолда айтылған «Мендіқара дарындарымен бай» атты шағын мақалаға бет бұрдық.

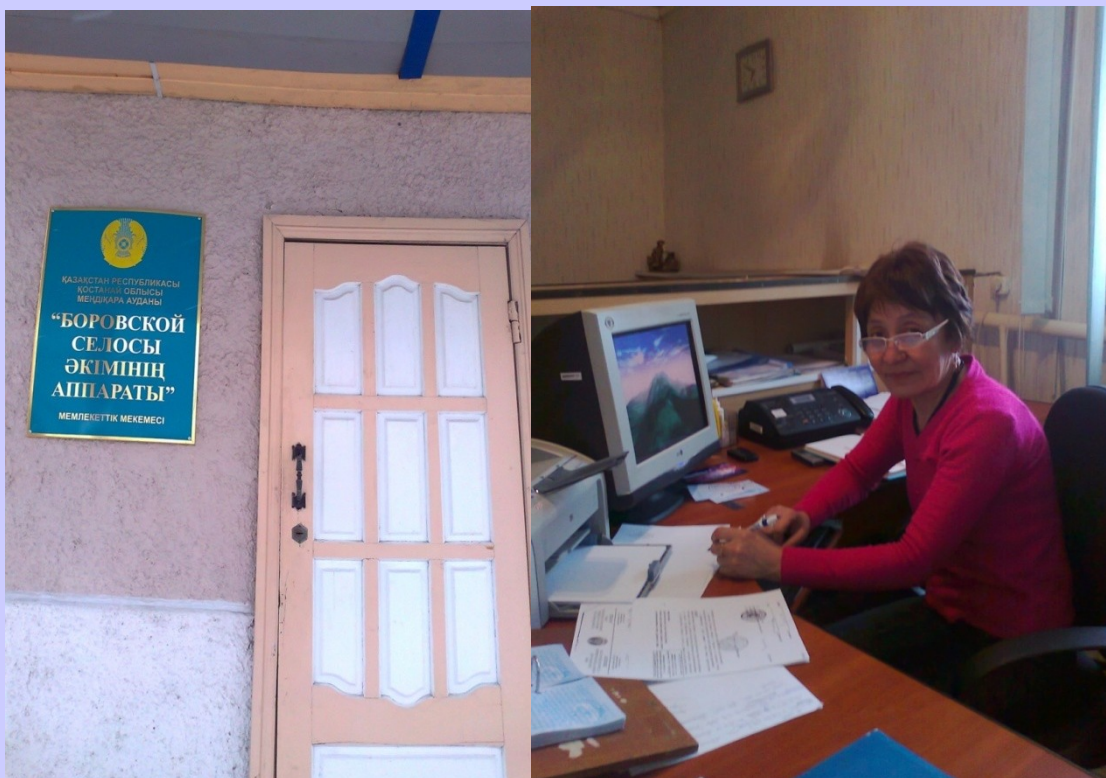
Ақпарат жинауды бастадым: Мендіқара педучилищесін бітірген адамдармен сөйлесе отырып, Кәләм Байназаровтың қызы Гүлбану Кәләмқызының Қостанай қаласында тұратынын білдім.

Зерттеу бөлімі

«Барлық бастамалардың басталуы ...»

Алдымен мен өз іс-әрекеттерімнің әр қадамын жазып коюды шештім:
Менің зерттеу жұмысымның 1-ші қадамы:

Боровской селосының аппаратына барып, аппарат хатшысы Рауза Қожаққызы Досоваға сұрақтармен жүгіндім.



Менің сұрақтарым:

1. Неге Комсомольская көшесін Кәләм Байназаров көшесі деп өзгертуді шештіңіздер?
2. Бастамашы кім, кімнің өтініші бойынша?




Іздеу нәтижесі:

1. Кәләм Байназаровтың түлектері «Қостанай таңы», «Мендікара үні» газеттерінің редакцияларына бірнеше рет жүгіне отырып, біздің ауыл

әкімдігіне өтініштерімен келді. Сондықтан 2011 жылдың 28 маусымында көшені атау туралы шешім қабылданды.

2. Кәләм Байназаров түлектерінен өтініш түсті. Осы өтініштердің негізінде ауыл әкімінің кеңесінде, сондай-ақ мәслихат депутаттарымен шешім қабылданды.

Көшені қайта атау туралы шешім:

<p>КОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ МЕНДІКАРА АУДАНЫ БОРОВСКОЙ СЕЛОСЫНЫҢ ӘКІМІ</p> <p>ШЕШІМ</p> <p>111300, Костанай облысы, Мендікара ауданы, Боровской селосы</p> <p>2008 ж. 16 маусым</p>		<p>АКИМ СЕЛА БОРОВСКОЕ МЕНДЫКАРИНСКОГО РАЙОНА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ</p> <p>РЕШЕНИЕ</p> <p>111300, Костанайская область, Мендыкаринский район, село Боровское</p> <p>№ 1</p>
<p>Чапаев көшесін Әбіл - Қасым Бексұлтанов атындағы көшеге және Комсомол көшесін Кәләм Байназаров атындағы көшеге қайта атау туралы</p>		
<p>КАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӘДІЛЕТ МИНИСТРЛІГІ НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ АКТІЛЕРДІ ТІРКЕУ ДЕПАРТАМЕНТІ Мендікара ауданының Әділет басқармасы Нормативтік құқықтық акті 2008 жылғы «06» маусымда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне № 9-15-84 болып енгізілді</p>		
<p>«Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жергілікті басқару туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 35-бабының 2-тармағына, «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 14- бабының 4) тармақшасына сәйкес Боровской селосының әкімі ШЕШТІ:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Чапаев көшесі Әбіл-Қасым Бексұлтанов атындағы көшеге және Комсомол көшесін Кәләм Байназаров атындағы көшеге қайта аталсын.2. Осы шешім алғаш ресми жарияланғаннан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.		
<p> Т. Тұрағұлов</p>		
<p>КЕЛІСІЛДІ Мендікара ауданының мәслихаттың хатшысы «16» _____ 2008 жыл.  В.Леонов</p>		
<p>БСӘ _____ Т.Тұрағұлов ММХ _____ В.Леонов</p>		

000000

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ
МЕНДІҚАРА АУДАНЫ
БОРОВСКОЙ СЕЛОСЫНЫҢ
ӘКІМІ
ШЕШІМ



АКИМ
СЕЛА БОРОВСКОЕ
МЕНДЫКАРИНСКОГО РАЙОНА
КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ
РЕШЕНИЕ

111300, Қостанай облысы,
Мендіқара ауданы,
Боровской селосы

111300, Костанайская область,
Мендыкаринский район,
село Боровское

2008 ж. 16 маусым

№ 1

О переименовании улицы Чапаева в улицу
имени Абиль-Касыма Бексултанова и улицы
Комсомольская в улицу имени Каляма
Байназарова

КАЗАХСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӘДІЛЕТ МИНИСТРЛІГІ
НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ АКТІЛЕРДІ ТІРКЕУ ДЕПАРТАМЕ
Мендіқара ауданының Әділет басқарма
Нормативтік құқықтық акті
2008 жылғы «06» маусым
Нормативтік құқықтық актілерді
мемлекеттік тіркеудің тізбегіне
№ 9-15-84 болып енгізілді

В соответствии с пунктом 2 статьи 35 Закона Республики Казахстан «О местном государственном управлении в Республике Казахстан», подпункта 4) статьи 14 Закона Республики Казахстан «Об административно-территориальном устройстве Республики Казахстан» аким села Боровское **РЕШИЛ:**

1. Переименовать улицу Чапаева в улицу имени Абиль-Касыма Бексултанова и улицу Комсомольская в улицу имени Каляма Байназарова.
2. Настоящее решение вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования.


Т.Турагулов

СОГЛАСОВАНО
Секретарь
Мендыкаринского районного маслихата
«15» _____ 2008 года



В.Леонов

АСБ _____ Т.Турагулов

СМРМ _____ В.Леонов

0000

Бастамашылары оның танымал тұлғалары екенін білген кезде: М. Қозыбаев, Р. Меңдікенова, өзім үшін өмірбаяндық очерк жасап, оның тұлғаларымен кездесемін деп шештім.

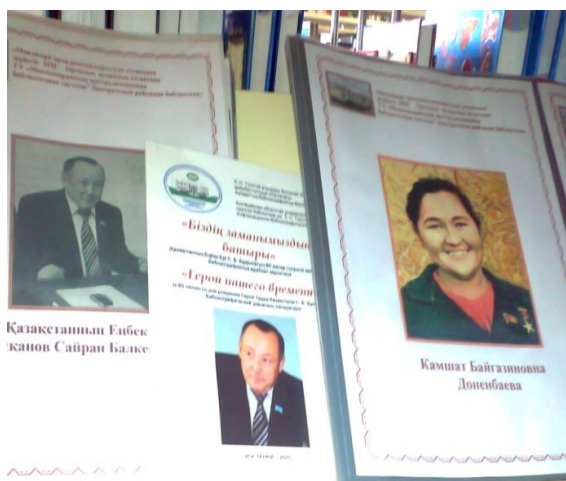
Іздеу-зерттеу қызметімнің 2-ші қадамы:

Кәләм Байназаров көшесінде орналасқан, орталық аудандық кітапханаға бардық.



Оқу залында «Өлкетану беттері» атты сөре қойылған.

Сөрелерде біздің атақты жерлестеріміз: А. Шотаев, М. Қарабаев, М. Оңайбаев, К. Дөненбаева және басқа да жергілікті ақындар, суретшілер туралы папкалардағы материалдарды көрдік.



Сонда біз жергілікті газеттерден сұрадық. Газет материалымен жұмыс істей отырып, біз онда Кәләм Байназаров туралы бірнеше жолда айтылған «Мендіқара дарындарымен бай» атты шағын мақалаға бет бұрдық.

Кітапханада маған Мендіқара педагогикалық училищесінің түлектеріне өтініш жасауға кеңес берді. Мендіқара білім бөлімінің маманы-Оразбаева Дәмеш Қожмұхамедқызы Кәләм Байназаровтың қызы Гүлбану Кәләмқызының ұялы телефонын табуға көмектесті.

Менің іздеу-зерттеу жұмысымның 2-ші қадамы: -Қостанай қаласына сапар. К. Байназаровтың қызы Гүлбану Кәләмқызы өзінде қалған фотосуреттерді көрсетіп отырып, әңгімелеп берді. Барлық фотосуреттер мен жеке заттары (жұмыс костюмі, баспа машинасы) Рудный әлеуметтік-педагогикалық колледжінің мұражайында тұрғанын атап өтті.

Гүлбану Кәләмқызы Байназарова Қостанай қаласындағы № 20 мектепте ағылшын тілі мұғалімі болып жұмыс істейді. Ол әкесі сияқты, өзін өмірін білім саласына, балаларды оқытуға арнады. Боровской ауылындағы №2 мектепте мұғалім, Боровской ауылындағы аудандық білім бөлімінде жұмыс істеді. Содан кейін ол Қостанай қаласына көшіп, қазіргі уақытта сол жерде тұрады.

Өзінің әкесі туралы өте ұзақ және қызығушылықпен айтады.

Гүлбану Кәләмқызының естеліктерінен: «Біз сол кезде Боровской ауылында тұрдық». Әкесі ерте кетіп, жұмыстан кеш келетін. Оның бірінші орында жұмысы, екіншісі орында отбасы болатын.

Әкесі тарапынан балаларға қатысты қатаң бақылау болған жоқ. Біз өз оқуымызға, өз бағалауымызға өзіміз алаңдадық, өйткені бұл бізге тікелей қажет екенін түсіндік. Біз оған қиын мәселелерде, әсіресе математикадан көмек сұрадық. Әкем, бізге ешқашан ұрысып, қатаң болған жоқ. Бірақ, дегенмен, біздің айыпты болғанымызды әкеміз емес, анамыз білгенін қаладық. Біз оған құрметпен қарадық, оның алдында айыпты болу ұят болатын.

Оның әңгімесінен мен ол кісінің 1914 жылы 3 желтоқсанда Теңіз ауданы қазіргі Меңдіқара ауданы, Сарықамыс ауылындағы шаруа отбасында дүниеге келгенін білдім. Бес жасында әкесінен айырылып, үлкен ағасының қолында тәрбиеленген. Бала білімге ұмтылып, 1928 жылы Боровской қазақ мектебінде 6 сыныпты бітіріп, Қостанай педагогикалық училищесіне оқуға түскен.

2 жыл оқудан кейін техникумды тастап, еңбек қызметін бастауға мәжбүр болды. Ақтөбе мұғалімдер институтында білім ала отырып, мұғалім болып жұмыс істеді. Соғыс басталғанға дейін Боровской қазақ орта мектебінің оқу бөлімінің меңгерушісі, содан кейін Меңдіқара педагогикалық училищесінде осындай лауазымда болды. 1940 жылдан бастап ауылдық мектептерде мұғалім болып жұмыс істеді.

1942 жылдың шілдесінде Кәләм Байназарұлы әскерге шақырылды.

Ф. Энгельс атындағы Ленинградтық Краснознамен әскери-саяси училищесінде бір жыл оқып, политрук, батальон парторгында қызмет етті.



Фотосуретте майдандағы Кәләм Байназаров

1944 жылдың қараша айынан мамыр айына дейін Ленинград және І Балтық жағалауы майдандарында атқыштар батальонындағы ұрыс қимылдарына қатысты. Ерлік пен жеке батылдығы үшін, жеке құрамды

шебер тәрбиелегені үшін Кәләм Байназарұлы Қызыл Жұлдыз, Отан соғысы ордендерімен, жауынгерлік медальдармен марапатталды.

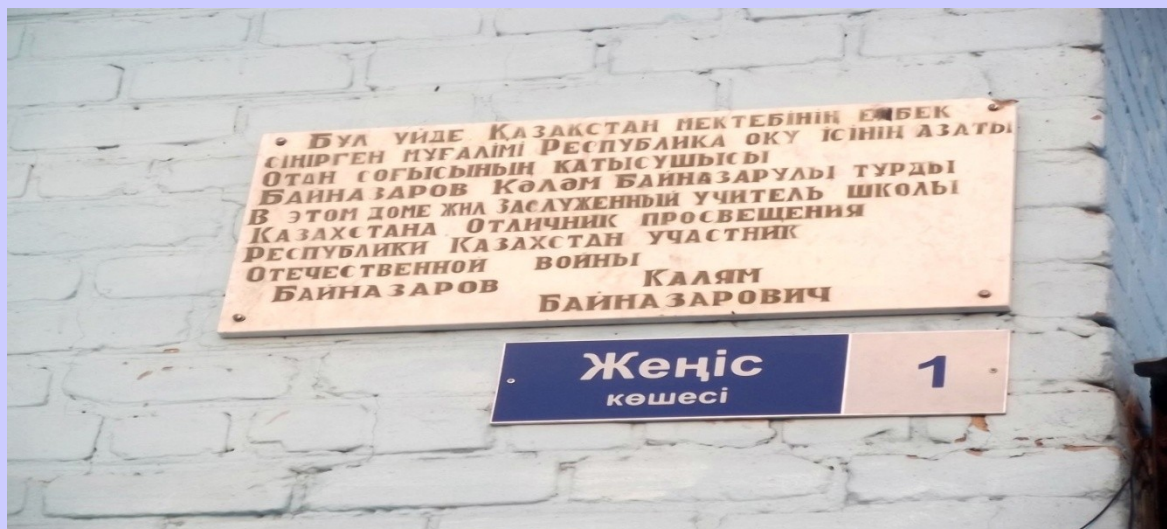


1946 жылдың күзінде жасы бойынша, сондай-ақ денсаулық жағдайы бойынша кеңес әскері қатарынан әскерден қайтады. Кәләм Байназарұлы қайта оралғаннан кейін педагогикалық қызметін жалғастыра отырып және Меңдіқара педагогикалық училищесінің оқу меңгерушісі болып жұмыс істейді.

*Меңдіқара педагогикалық училищесінің фотосуреті, 1947 жыл.
Рудный әлеуметтік-гуманитарлық колледжінің мұражайында сақталуда.*



Гүлбану Кәләмқызының әңгімесінен мен олардың үлкен отбасы болғанын білдім. Отбасында 8 бала болды. Бірге өмір сүріп, бір-бірлеріне көмектесті. Боровской ауылының Ленин көшесіндегі екі қабатты үйде тұрды.



Кәләм Байназаровтың балалары мен немерелері:

1. Абай Кәләмұлы Байназаров -1950 жылы туған. Білімі жоғары, Қарағанды политехникалық институтын бітірген, инженер-механик, машина жасау технологиясы мамандығы. Шымкент облысының Манекнт ауыл машина жасау зауытында жұмыс істеді. Рудный қаласындағы ССГПО жөндеу-механикалық зауытында, Рудный қаласындағы «Казшахторудсторй» трестінде, 1999 жылдан бастап «Қазақстан темір жолы «Ұлттық компаниясы» жүйесінде жұмыс істейді. «Қазтеміртранс» АҚ Қостанай филиалының бас инженері болып жұмыс істейді. Үйленген, ұлы- Байназаров Рифат Абайұлы 1987 жылы туған, студент.

2. Алтай Кәләмұлы Байназаров - 1958 жылы туған, білімі жоғары, құқық қорғау органдарында, Қарағанды қаласының салық полициясында жұмыс істеді, отставкадағы подполковник, 2008 жылдан бастап зейнеткер, Қарағанды қаласының «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС-де заңгер қызметін жалғастыруда. Үйленген, екі баласы бар: қызы мен ұлы.

Ұлы Ескендір Алтайұлы 1985 жылы туған, 1-ші жоғары білімі Қарағанды мемлекеттік университеті Заң факультеті, 2-ші ҚМИУ (Қарағанды мемлекеттік индустриялық университеті) Экономика факультеті. «Қазақмыс» жұмыс орны.

Немересі Тимур Ескендірұлы 2010 жылы туған.

Қызы Әлия Алтайқызы 1983 жылы туған, білімі жоғары, Қарағанды университетін және магистратурасын бітірген. Астана қаласының банкінде жұмыс істейді.

3. Күләш Кәләмқызы (Қабдоллина) Байназарова, 1938 жылы туған. Білімі жоғары, Қарағанды медициналық институты, мамандығы-педиатр. Қарағанды қаласының балалар ауруханасында жұмыс істеді. Екі баланы тәрбиелеген: Марат пен Серік, екеуінің де жоғары заңгерлік білімі бар.

4. Гүлбану Кәләмқызы Байназарова-1948 жылы туған, білімі жоғары, Қостанай педагогикалық институты-мамандығы ағылшын тілі мұғалімі. Боровской кенті мен Қостанай қаласының мектептерінде 40 жыл педагогикалық өтілі бар. Қазіргі уақытта С. Мәуленов атындағы гимназияда ағылшын тілі мұғалімі болып жұмыс істейді.

5. Күлсара Кәләмқызы Байназарова 1952 жылы туған. Білімі жоғары, экономикалық. 1977 жылдың қыркүйек айынан 2010 жылғы желтоқсанға дейін мемлекеттік қаржы және салық қызметінде жұмыс істеді. Салық органында салық қызметі құрылған сәттен бастап жұмыс істеген. 2010 жылы Қазақстан Республикасының «Салық қызметінің үздігі» белгісімен марапатталды.

6. Гүлназым Кәләмқызы Байназарова (Ысмайылова) 1954 жылы туған, білімі жоғары, мамандығы-құрылыс саласы бойынша экономист. Астана қаласында тұрады және жұмыс істейді

Ұлы Әлішер 1981 жылы туған. Краснодар қаласындағы әскери-техникалық институтын бітірген. Бизнеспен айналысады.

7. Бақытжамал Кәләмқызы Байназарова (Әлімова) 1956 жылы туған, білімі жоғары, Қарағанды кооперативтік институты, мамандығы – экономист. 4 бала тәрбиелеп өсірген:

Ұлы Асқар 1981 жылы туған, Смоленск қаласында жоғары әскери білім алды. Астана қаласында заңгер болып жұмыс істейді.

Ұлы Алмас 1983 жылы туған, Шымкент қаласындағы технологиялық институтын бітірген. Әскери бөлімнің авиациялық жабдықтарының технигі ұшу бөлімінде жұмыс істейді.

Қызы Әсия 1988 жылы туған, білімі жоғары экономикалық, бухгалтер болып жұмыс істейді.

Қызы Әлия 1996 жылы туған, мектепте оқиды.

8. Айман Кәләмқызы Байназарова 1960 жылы туған, екі жоғары білім бар: Рудный қаласының индустриалды институты мамандығы - ПГС және бухгалтер мамандығы бойынша Қостанай мемлекеттік университетін бітірген. Астана қаласындағы сантехникалық бұйымдар зауытында бухгалтер болып жұмыс істейді.

Үш ұлы бар:

Байназаров Қуаныш 1982 жылы туған, білімі жоғары, Қостанай заң институты, Астана қаласында заңгер болып жұмыс істейді.

Байназаров Алмат 1986 жылы туған, білімі жоғары- М. Дулатов атындағы инженерлік институтын программист мамандығы бойынша. Астана қаласының «Мир» радиостанциясында техникалық директор болып жұмыс істейді. Үйлеген, қызы Кәмиләні тәрбиелеуде.

Байназаров Арман 1994 жылы туған, Астана қаласының аграрлық университетінің студенті.

Кәләм Байназаровтың балалары мен немерелері (Гүлбану Кәләмқызы мұрағатынан алынған Байназаровтардың отбасылық фотосурет)



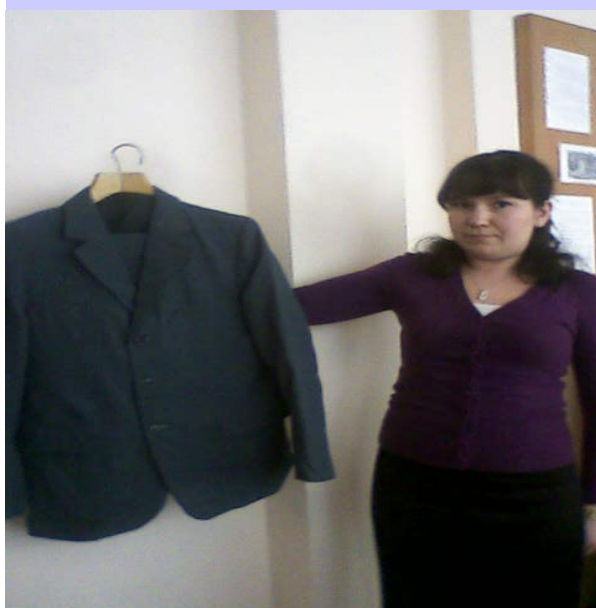
Менің зерттеуімнің 4-ші қадамы, мені Рудный әлеуметтік – гуманитарлық колледжіне алып келді.

Колледжде өте жылы және құшақ жая қарсы алды. Кәләм Байназаровтың бастамасымен құрылған мұражайға апарды.

Суретте Юлия Давледшина мұражайдың туындау тарихымен таныстыруда.



Рудный әлеуметтік-гуманитарлық колледжінде біз ғылыми-зерттеу жұмысы жөніндегі директордың орынбасары Андропова Людмила Александровна және мұражай кеңесінің жетекшісі Давледшина Юлия Рамилевамен таныстық.



1994 жылы колледжде көп жылдар бойы Меңдіқара педагогикалық училищесінің тұрақты оқу ісінің меңгерушісі және оқу орнының қалыптасуы мен дамуына үлкен үлес қосқан Кәләм Байназарұлы Байназаровтың 80-жылдық мерейтойын кеңінен атап өтті. Кәләм Байназарұлының әріптестері мен студенттері оны еске алу күнін тойлау барысында, көптеген жылы сөздер айтты. Оның туған-туысқандарының қатысуымен Кәләм Байназаров атындағы атаулы шәкіртақыға ұсынылған ең үздік студенттердің есімдері аталды. Содан бері бұл стипендия үздік оқу озаттары мен қоғамдық

жұмыстарға белсенді қатысушыларға беріледі. Ал олардың есімдері «Б. Алтынсарин атындағы Рудный педагогикалық колледжінің құрмет кітабына» енгізіледі.



Стипендиаты им. К. Байназарова 1997г.

«Түлектердің естеліктерінен ...»

Митинг барысында сөз сөйлегендер Кәләм Байназаровтың балаларын, керемет адам, өз өмірін білім беру ісіне арнаған мұғалім, олардың әкелерінің есіммен аудан орталығындағы ең әдемі көшелердің бірі аталатындығымен шын жүректен құттықтады. Ол Меңдіқара мен өз ісінің нағыз патриоты.



Кәләм Байназарұлы 8 баланы тәрбиелеп өсірді. Олардың барлығы жоғары білім алып, бірде-біреуі Халық мұғалімі атағын алған әкесінің атына кір келтірген жоқ. Мендіқарада осындай атаққа 3 адам ие болды. Оның оқушыларының арасында көптеген тамаша ұстаздар бар. Бұл Социалистік Еңбек Ері Нина Григорьевна Полтавец, митингте сөйлеген сөзінде: «Біздің Ы. Алтынсарин атындағы педучилище түлектерінің жартысынан астамы Қостанай облысының мұғалімдері екеніне сенімдімін». Олар студенттерге әке ретінде қараған Кәләм Байназарұлын еске алады. Ол әрқайсымыздың мұқтаждықтарымызды білді. Біз үшін ол мінсіз болды. Біз оған еліктеуге тырыстық.

Мектеп бітіру кешінде ол бізге қиындықтардан қорықпауға, өзіміз уйренуді және басқаларды үйретуге нұсқау берді.

К. Б. Байназаров тынымсыз адам, құрметті демалысқа кетсе де, жұмыстан қол үзгісі келмеді. Рудный қаласына көшіп келген соң, ол педагогикалық училищенің мұражайына көп күш салды, оның тарихын қайта жандандырды. Енді көшені қайта атау бойынша елеулі оқиға болған кезде, Кәләм Байназарұлын жақсы білетін әрбір адам мұғалімдердің мұғалімі осындай құрметке лайық екенін қуана атап өтеді.

№1 диплом иегері - Кәмеш Жұмабайұлы Жаманқұловтың естеліктері



1940 жылы мен Мендіқара ауданының Боровской-аудан орталығында қазақ орта мектебінің 8 - ші сыныбын бітірдім. Бізге бұл мектеп өткен ғасырдың соңында қазақтың ұлы ағартушысы Ыбырай Алтынсариннің бастамасымен салынғанын айтты.

Математика пәнінің мұғалімі және оқу ісінің меңгерушісі Кәләм Байназаров болды. Ол ішкі сезімі ашық, сыпайы және өте еңбекқор адам болды. Біз оны жақсы көрдік және құрметтедік. Ол өз бетімен еңбек етті, педучилищенің «жаны» болды, жұмысқа бәрінен бұрын келіп, басқалардан кейін кететін, барлық кіші және үлкен іс-шаралардың қатысушысы болды.

1964 жылдан 1976 жылға дейін педагогикалық училищенің директоры, Қазақ КСР Білім Министрлігінің педагогикалық училищелер бөлімінің бастығы, Қазақ КСР Ағарту ісінің үздігі И. И. Струтовскийдің естеліктерінен:

«...Оқу-тәрбие ісі жөніндегі директордың орынбасары Байназаров Кәләм Байназарұлы туралы жақсы сөз айтқым келеді. Байсалды, салмақты, ол

барлығына бірдей мейіріммен қарайтын. Сол кезде директордың орынбасарына көптеген міндеттер жатты және Кәләм Байназарұлы барлық жерге үлгеретін. Оқытушылар «Кезбе Кәләм» - деп жылы әжуалап айтушы еді. Ол ұжымның ажырамас бөлігі болды, кейде онсыз училищенің болуы мүмкін емес болып көрінетін».

Қозыбаев М.Қ., 1947 жылғы түлек, ҚР Ұлттық ғылым Академиясының академигі, ҰҒА - ның корреспондент – мүшесі, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Ш.Уалиханов атындағы Тарих, археология және этнография институтының директоры, Қазақ ССР – інің еңбек сіңірген ғылым қайраткері, Мемлекеттік сыйлықтың иегері.



Біздің ордамыздың құты, пірі Кәләм Байназарұлы еді. Шын мәнінде ұлы педагог жан еді, білімді, талантты математик, оқу ісін ұйымдастырудың ғажайып шебері болатын. Біз бірден ағайды жақсы көріп кеттік, тіпті, ол кісі біздің туған ағамыздай болып кетті. Танертең ерте келіп, кешке кеш қайтатын, түске әскери котеллекке тамақ құйып, үлкен қызы жеткізіп тұратын. Педучилищеге жантәнімен берілген жан еді. Кәләм ағай мені болашақ математик деп үміттенді. Бақылау жұмыстарын тез бітіріп, көрші - қолаңға көмектесе бастаған тұстаақ, мені кластан тайдыратын еді. Мен ағаймен ұзақ жылдар байланысып, араласып тұрдым.

1964 жылдың түлегі, философия ғылымдарының докторы, профессор С. Мырзалы.

Училищесінің «Еңбекқорына» бірінші кезекте оқу ісінің меңгерушісі Кәләм Байназарұлы Байназаровты жатқызатын едім. Өзінің жұмысқа деген аса сезімталдық көзқарасымен, ол училищедегі оқу үдерісі заманауи сағат механизмі сияқты болғандығына қол жеткізді. Ол әрбір студенттің мұқтаждығы мен қайғысын білді. Училищенің ерекшелігі, студенттерді даярлаудағы жан-жақтылықта, терең гуманитарлық және жаратылыстану-ғылыми дайындықпен қатар студенттердің көркемдік-эстетикалық дамуына үлкен көңіл бөлінді.

Училищеде біз өте жақсы білім алғандықтан, кейіннен біз кез келген жоғары оқу орындарының бағдарламаларын қиындықсыз еңсердік.

«Құрмет Белгісі» орденінің иегері, 1949 жылдан 1981 жылға дейін педучилищенің оқытушысы М. П. Гвоздева.

Бұл баяғыда болды....

1949 жылы А. С. Пушкин атындағы Орал пединститутын бітіргеннен кейін мен математика пәнінің оқытушысы болып, Меңдіқара педучилищесіне жұмысқа жіберілдім. Мен педучилищеде 32 жыл жұмыс істедім. Кешкі уақытта керосин шамдары жағылып, қыста пештерден түтін шығатын, Боровской кенті мен оқу орны туралы алғашқы әсерім, ұмытылмас. Жас мамандарды ұстаздар ұжымы жылы қарсы алды. Педучилищенің оқу ісінің меңгерушісі Кәләм Байназарұлы Байназаровпен алғашқы кездесуіміз, оның бізге және біздің тұрмысымызға деген әкелік қамқорлығы ешқан ұмытылмайды. Жас мамандардың қалыптасуына Кәләм Байназарұлы оқу ісінің меңгерушісі, оқытушы және адам ретінде үлкен рөл атқарды. Сабақтарға қатыса отырып, ол сабақты қалай жақсы өткізуге, қандай да бір тақырыпты қалай дұрыс түсіндіруге кеңес беретін.

Оның сабақтарына қатысып, біз көп нәрсені үйрендік. Оның емтихандағы талабы еске түседі. Ол оқушылардан логикалық ойлауды, дәлелдеуді, қорытуды талап етті. Оқушыларды математика және математиканы оқыту әдістемесінің шынайы білімдерімен қызықтырды.

Кәләм Байназарұлы тек білімді ұстаз ғана емес, сонымен қатар сергек адам болды. Ол педучилищенің оқытушылары мен студенттері арасында үлкен құрмет пен беделге ие болды.

1952 жылғы түлек. Социалистік Еңбек Ері, Қазақ ССР Ағарту ісінің үздігі Н. Г. Полтавец.



Күн сайын, олар 1461 адам болды, біз жұмысқа қажетті, кәсіби дағдылар мен берік білім алу үшін өзіміздің педучилищеге баратынбыз. Оқытушылар рухани және жан-жақты дамуымызға барлық жағдай жасады. Училищеде тамаша мұғалімдер – өз ісінің шеберлері жұмыс істеді. Өмірге бей-жай қарамайтын, өзін-өзі сынап сөйлейтін және әруақытта шығармашылық ізденісте жүретін олар, менің өмірімде үлкен із қалдырды.

Олардың сабақтары қызықты, қорқынышты емес болатын. Біз жауапта қателесуден қорықпадық, өйткені, осыдан кейін «екілік» емес, пәндік әңгіме болатынын жақсы білдік. Менің, біздің сүйікті оқу ісінің меңгерушісі Кәләм Байназарұлы Байназаровтың тәлімгерлігі әрдайым есімде.

Сіз өзіңізге, менің оның есімін естігенде қандай сезімде болатынымды елестете алмайсыз.

Ол бізді Қошеметке! Құрметке! Табынушылыққа! әкеше байсалды тәрибеледі.

Сол кездегі студенттерге, олардан қандай да, зор еңбек жұмсалды.

1952 жылдың түлегі, филология ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Алматы мемлекеттік университетінің психология және педагогика факультетінің бастауыш мектептегі ана тілінің теориясы мен методикасы кафедрасының профессоры Р.Т. Меңдікенова.



1948 жыл. Менің ағам, Меңдікенов Ашкен Тәуірбайұлы, мені Ыбырай Алтынсарин атындағы Меңдіқара педагогикалық училищесіне алып келіп: Бастауыш сынып мұғалімі боласың. Бұл ең қиын және ең жауапты лауазым. Жалқауланбай, жақсы оқы.»- деп айтты. Мені пәтерге орналатырып, толық емес орта мектепте оқу ісінің меңгерушісі болып жұмыс істейтін ағам Ұзынкөл

ауданындағы Ксеньевка ауылына кетті. Мен жалғыз қалдым, алғаш рет үйден алыс. Мұңды болды. Педучилищеге келіп, Кәләм Байназарұлына кірдім. Ол маған қарап, сұрады: «Қарағым, неге ренжіп тұрсың? Кел, отыр». Осы жылы сөздерден мен одан да мұңайдым. Ол мені қолынан келгенше тыныштандырып, үй туралы, қалай, қайда, кімнің уйінде орналасқаным туралы сұрай бастады. Менің педагогикалық білімімнің басында осы тамаша адам, мейірімді ұстаз, нағыз педагог, сүйікті оқытушы кездескені үшін тағдырға ризамын.



Виолетта Васильевна Макотченко (Черник) естеліктерінен.

Педагогикалық училище Боровскойдың мәдениет орталығы болды. Біз барлығымыз қарым-қатынас жасауға, дауласуға үйрендік. Біздің топта жарыстық рухы пайда болды. Біз 14 жасымызда, 7 сыныптан кейін келдік.

Сол кезде ата-аналарымыздан алыста тұрғанымызды ұмытпауымыз керек. Біздің ұстаздарымыз бізді тек қана оқытып қана қоймай, қамқорлық жасауға, тәрбиелеуге, ересек өмірге дайындауға да тура келді. Мен педагогикалық училищедегі жас кезімді барлық педагогтарды және курстастарымды шын жүректен ризашылықпен еске аламын. Мен училищесінің «Еңбекқорлығына» бірінші кезекте оқу ісінің меңгерушісі К.Б. Байназаровты жатқызар едім. Өзінің жұмысқа деген көзқарасымен, ол училищедегі оқу үдерісі заманауи сағат механизмі сияқты болғандығына қол жеткізді. Ол әр студенттің мұқтаждығы мен қайғысын білді.

1958 жылдың түлегі, Сүймеков Досмағұл Еслямұлының естеліктерінен



Педучилище соғыстан кейінгі уақытта пештермен жылытылатын және керосин шамдарымен жарық беретін қарапайым бір қабатты ғимаратта орналасқан. Қажетті жайлылықты мұғалімдер өздері жасады. Сол жылдардағы училищенің ұстаздары мен түлектері бірінші кезекте Қазақ КСР - нің еңбек сіңірген мұғалімі-Байназаров Кәләм Байназарұлын еске алады. Ұжымның өзіндік рухани өзегі болып табылатын ақылды, зиялы

кісі. Бұл училищеде оқу және жұмыс істеу беделді болды. Бізде 15 оқу озаттары, Қазақ КСР еңбек сіңірген мұғалімі, білімді, жаны жақсы адам Кәләм Байназаров жұмыс істеді.

Қорытынды

Олардың көпшілігі туралы кең жұртшылыққа белгісіз, бірақ олар туған-туысқандарының, қызметтестерінің, достарының және ұрпақтарының есінде болды және болады. Осындай өз уақытының нағыз батырлары, зиялы және қарапайым адамдар туралы білу, өз Республикасының патриоты деп санайтын әрбір адам үшін қажет. Олар біздің жерлестеріміз-олар бізге ең жақын адамдар. Олардың тағдырлары, мінез-құлқы жағынан да әр түрлі, бірақ олардың барлығын, Отанға, қоршаған адамдарға деген махаббат пен сүйіспеншілік, адамгершілік сезімдер, жер бетіндегі өмір үшін өзін құрбан етуге деген қасиет біріктіреді.

Біздің қасиетті парызымыз-олардың жетістіктерін есте сақтау және құрметтеу.

Туған жердің адал ұлы, жазушы Ғабит Мүсірепов тамаша сөздер айтты: «Дүниеге келіп, өскен жерден артық жер жоқ. Туған өлкемізді зерттей отырып, біз туған жерімізді көбірек жақсы көре отырып, туған өлкенің жетістіктері үшін мақтана отырып, әлемге басқаша қарайтын боламыз».

Соңында Кәләм Байназаровты еске алуға арналған авторлық өлең ұсынғым келеді.

«Учитель»

Земля родная, Родина ты тех
великих,

Что землю прославляли многие века.

С твоей историей мы вместе, не
разделимы.

Мы с этим жили и будем жить
всегда,

На этом свете жил один Учитель,

Всю жизнь свою, он посвятил труду

И для тебя земля, родная свой он
житель

И только тут, он воплотил свою
мечту.

Он отдавал студентам весь свой
опыт,

Он душу, каждому от части отдавал,

Ведь заключалось в этом его счастье-

Учить любя, вот так, он понимал

Не знал, он трудностей и
отступлений,

Не знал преград, он на своем пути

Когда пришла война, так он со всеми

Увидел цель и так решил уйти.

И на войне, не дал он волю страху.

Вернулся с фронта со множеством
наград.

Не изменил он, своему началу

И в обучении пошел, назад солдат.

Вот так, прошли все его годы,

Мы помним, и не посмеем Вас
забыть!

Вы сердце отдавали и заботу,

Великие учителя страны!

Әдебиеттер:

1. С. Еркенов, Атақты ұстазға 100 жыл! // Меңдіқара үні. - 2015. – 8 қантар. – 4б.
2. К. Есқабыл, Меңдіқара педучилищесінің Ыбырайы // Қостанай таны . – 2014. - №147. – 4б.
3. Ө. Исенов, Ұлағатты ұстаз Кәләм Байназаровтың өмірі мен ағартушылық қызметі (1914-1979)// Меңдіқара үні. – 23 мамыр. – 3б.
4. М. Қабдрахметова, Шәкірттері бас қосты қошесінде кәләмнің...// Қостанай таны . –2008. - 2 шілде. – 4б.
5. Пиалаш Сүйінкина, Ажырамас сана мен еңбек // Костанайские новости. – 2014. – 9 желтоқсан. – 4 б.

Фотоқосымша



Кәләм Байназаров



К. Байназаровтың жұбайы - Қанша



К. Байназаровтың қызы - Күлсара



Сыровтар отбасылық ортасында



Педагогикалық училищедегі әріптестерімен



Сырттай бастауыш мектеп ұжымы



Кәләм Байназаров студенттер алдында сөз сөйлеуде

Авторлық ұжым

Құрастырушылар: библиограф Н.Козлова

Дизайн: Е. Негодяева

Компьютерлік жиынтық: Н. Козлова, Е. Негодяева

Редактор: Н. Козлова

Байланыстар

Қостанай облысы, Боровское ауылы, К.Байназаров көшесі 102 үй

тел/факс: (71443)2-17-63

e-mail: mendbook1@mail.ru